СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIX Ч. 230. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 3-го ЖОВТНЯ 1951. No. 230. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 3, 1951 VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

НОВІ БІЛЬЙОНОВІ АТОМОВІ ЗАВОДИ

Секретар оборони Роберт А. Ловет і Об'єднані голови генеральних Штабів звернулися до Спільної Конгресової Комісії Атомової Енергії, щоб вона підтримала „більше поширення" краєвоє програми атомової зброї. Вимогу висловив голова комісії, сен. МекМагон у короткій заяві після таємної конференції зі згаданими військовими провідниками. МекМагон не подав більше інформацій понад урядово проголошені, одначе інший член комісії виявив, що на конференції йшла мова про видаток коло $6,000,000,000 річно. Таку програму проєктував сен. МакМагон ще 18 вересня, коли вимагав побільшення продукції атомової зброї шестикратно, щоб випередити Росію в атомовій зброї. Він згадував, що Росія має доволі атомових бомб, щоб знищити „двадцять до тридцять" американських міст. Він заговорив тоді теж про масову продукцію атомових бомб так, щоб одна коштувала коло $250,000. За його проєктом поширення виробу атомових бомб мало б статися вже в теперішнім фіскальнім році, який почався 1 липня. Досі, на скільки відомо, Злучені Держави видають один більйон долярів річно на виконання атомової програми.

ФЛЬОТА ВИПРОБОВУЄ АТОМОВЕ ПІДВОДНЕ СУДНО

Вашингтон.—Сенат схвалив бил дати команді фльоти дозвіл використати недокінчене підводне судно Улуа, для випробовання наслідків атомової бомби, скиненої на підводний човен, керований атомовою силою. Плян такий, щоб на підводній лодці побудувати ляльковий атомовий прилад, який мав би порушувати судно, спустити її в глибину й тоді кинути на неї атомове стрільно. Сенатська комісія збройних сил каже, що нема іншого способу довідатися про дію атомового стрільна на атомову підводну лодку. При цій нагоді фльота хоче зробити інші спостереження. Сенатський бил іде ще до Палати для схвалення. Судно Улуа було закінчене до половини, але в серпні 1945 р. його будову припинили. Тепер Електрик Бовт Компані з Гротон, у стейті Конетикат, будує долішній трюм підводного атомового судна вартістю $40,000,000, а Вестінгавс Електрик Корпорейшен будує двигун для судна.

ТРУМАН ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА ПРАЦЮ ДЛЯ ОСІБ ПОНАД 50 РОКІВ

Вашингтон. — Президент Труман заявив, що мусять бути підшукані засоби для затруднення осіб з Порто Ріко й інших країн, яких людське життя внаслідок медичного поступу продовжене понад 50 років. Президент сказав, що осіб у Злучених Державах, які мають понад понад 20 років життя, тепер вчетверо більше ніж в 1900 році. Ці справи президент обговорив на конференції з членами Панамериканської Санітарної Організації, згадуючи про покращання здоров'я в Панамі, Порто Ріко й Дівичих Островах.

ІРО ПРОПОНУЄ РОЗВ'ЯЗКУ ПРОБЛЕМИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ПЕРЕНАСЕЛЕННЯ

Женева. Міжнародна Організація для Втікачів (ІРО) заявляє в своєму тількищо опублікованому звідомленні, що теперішня проблема перенаселення европейських країн може бути легко розв'язана впродовж найближчих десятьох років та коштом фондів, на які може позволити собі кожна заінтересована країна. Базуючись на своєму чотиролітньому досвіді в переселенні скитальців, ІРО вважає, що кожного року можна б без труду переселити з перенаселених країн Европи щонайменше пів мільйона осіб до Канади, Злучених Держав, південно-американських країн, Австралії і Нової Зеляндії, без будь-яких змін іміґраційних законів, що тепер обов'язують в тих країнах. Повний кошт переселення одної особи виносив би пересічно 276 долярів.

НОВІ АНТЕНИ ДЛЯ „ГОЛОСУ АМЕРИКИ"

Ню Йорк. — За два-три тижні будуть ґотові дві з десяти плянованих антен для передачі програм „Голосу Америки". Нові антени матимуть в 14 раз більшу силу за теперішні. Їх будуть вживати для передачі в закордонні країни. Нові антени треба було побудувати тому, що Совєти постійно заглушують деякі радієві передачі „Голосу".

АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ ЩОДО КИТАЮ СКЛАДАВ ЛАТТІМОР

Вашингтон. — Гаролд Стассен, президент Пенсилвенійського університету, заявив під присягою, що до вибуху Корейської війни департамент стейту виконував у подробицях політичні пляни супроти Китаю, які в його приявності обстоював проф. Овен Латтімор. Цю політику схарактеризував Стассен як таку, що давала підтримку китайським комуністам зі шкодою для націоналістичного режиму Чан Кай-Ші. Своє свідчення склав Стассен перед сенатською підкомісією внутрішньої безпеки, яка досліджує, чи часом підривні або комуністичні сили не складали американської політики супроти Азії. Стассен відважно скритикував спеціяльного амбасадора Филипа Джессупа, якого найменування на становище члена американ. делеґації до Об'єднаних Націй має схвалити Сенат. Стассен покликався на небіжчика сенатора Артура Г. Ванденберґа з Мишиґен, що д-р Джесуп і секретар стейту Ачєсон прилюдно закликали президента Трумана, щоб він доручив приготувати один причал для відвантаження кораблів з вантажем для Чан Кай-Ші.

В АМЕРИЦІ

В АМЕРИЦІ

● **Атомову бомбу хотів передати Росії Генрі Волес,** коли був секретарем торгівлі. Сталін сказав американському амбасадорові Петрикові Горлі, що він підтримає китайський націоналістичний уряд під керівництвом Чан-Кай-ші. Таке записано в п'ятій частині щоденника першого секретаря оборони, Форрестела, що друкується в Ню Йорк Геральд Трибюн". Дата записку: 7 вересня 1945.

● **$5,000,000 дефіциту має Краєва Фундація Дитячого Паралїжу** („поліо") в р. 1951. Це виявляє голова фундації, Бейзил О'Коннор. З фундації покривають шпиталям видатки за хворих на цю недугу.

● **З нагоди жидівських свят Рош Гашана,** які тривають десять днів, аж до нового року „Йом Кіпур" позамикані були кіоски продажу газет в Ню Йорку раннім ранком у понеділок 1 жовтня. Також потяги нюйорської підземки ходили неправильно того ранку.

● **Спеціяльні пари взуття для осіб, що мають ноги неодинакової величини,** рекомендують деякі продавці взуття. Вісті про це подають у бизнесовій частині нюйорські щоденники.

РАДА БЕЗПЕКИ РІШИЛА РОЗГЛЯНУТИ АНГЛО-ІРАНСЬКИЙ КОНФЛІКТ

Ню Йорк. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй рішила вчора взяти під розгляд англо-іранський конфлікт в справі націоналізованих Іраном британських нафтових посілостей. Рішення винесено більшістю голосів проти двох: совєтського і югославського. Цю справу передав Раді Безпеки уряд Британії, обвинувачуючи Іран, що він своєю нафтовою політикою загрожує світовому мирові. Негайно після рішення перебрати цю справу, Рада вислухала британські обвинувачення, що Іран „вступив на шлях міжнародної анархії" та що „світ буде багато бідніший і слабший", якщо цей похід не буде припинений. Британський представник сер Ґледвин Джебб обвинувачував Іран, що той своєю політикою відносно британської рафінерії нафти в Абадан створив „найбільш запальну ситуацію", яка легко може загрожувати світовому мирові та яка, крім того, серіозно припинить вирішену Об'єднаними Націями допомогу в розвитку відсталих країн. Британська резолюція домагається, щоби Рада заставила Іран підкоритися рішенням Міжнародного Трибуналу. Совєтський представник Царапкін виступав проти домагань Британії, вважаючи, що це було б втручанням у внутрішні справи Ірану. Дальші наради відложено до 11-го жовтня, — щоб дати можність іранському премієрові Моссадехові приїхати до Ню Йорку та заступати справу Ірану.

БРИТАНІЯ РІШИЛА ЕВАКУВАТИ РАФІНЕРІЮ В АБАДАНІ

Лондон. — Не чекаючи на рішення Ради Безпеки, Британія рішила підкоритись, щонайменше хвилево, ультимативному домаганню іранського уряду та евакувати цілком найбільшу в світі рафінерію нафти в Абадані, яку сконфіскував Іран на підставі свого однобічного націоналізаційного закону. Останніх 330 британських нафтових експертів, яким поставлено домагання забратися з Ірану найпізніше до найближчого четверга, будуть евакуовані британськими воєнними кораблями і літаками вже в середу. В політичних колах вважається, що хоча Англія цим самим ще не зрікається своїх претенсій до рафінерії, проте навряд чи вона потрапить тепер практично вдержати ці претенсії. Рішення уряду щодо евакуації може викликати серіозну внутрішньо-політичну кризу в Британії, бо не тільки опозиційні партії, — але й деяка частина самих лейбуристів рішучо обстоювала думку, що Британія не повинна підкоритись такому далекойдучому домаганні іранського уряду, хочби навіть довелося вжити силу.

ПАРИЖ НЕ ВІРИТЬ НОВИМ ПРОПАҐАНДИВНИМ ТРЮКАМ МОСКВИ

Париж. — Вісткп про те, що Москва хоче порядком „мирної офензиви" скликати конференцію „читирьох великих" у Берліні і економічну світову конференцію в Москві, викликали скептичну реакцію в паризьких урядових колах. Близька до де Ґоля газета „Аврора" пише, що Сталін приготував заяву до Трумана, Етлі і Плевена, в якій пропонує скликати конференцію „чотирьох великих" у Берліні, яка розглянула б світові проблеми, в тому об'єднання Німеччини і віднову миру в Кореї. Сталін нібито погоджується на загально-німецькі вибори з усіма ґарантіями, яких захотять західні потуги. Сталін нібито готов спонукати китайських і корейських комуністів до мирного полагодження конфлікту в Кореї. Французькому міністерстві закордонних справ заявили, що ніяких таких пропозицій з Москви не поступало і що ці вістки являють собою звичайну московсько-большевицьку пропаґанду.

● **З 12 до 15 франків** підвищилась ціна на газети в Парижі. Перед війною газета у Франції коштувала пів франка.

ПЕРЕМИР'Я АБО ПОРАЗКА У ВІЙНІ— ВИБІР ДЛЯ ЧЕРВОНИХ В КОРЕЇ

Токіо, 2. жовтня. — Аліянтське головне командування в Кореї попередило вчора комуністів, що відновлення переговорів в справі перемир'я вже не можна довше відкладати та що вони мають до вибору: перемир'я, або поразку у війні. Цю пересторогу передано неофіціяльно в бюлетині ген. Ріджвея через радіовисильню, що називається „Голосом Командування Об'єднаних Націй", все ще намарно очікуючи відповіді на останню пропозицію аліянтів, щоб місце переговорів перенести з Каесонґ до Сонґґіон, де існують менші можливості порушення невтральности, під закидом яких комуністи перервали переговори шість тижнів тому. Аліянтську пропозицію передано червоним шість днів тому. Комуністична мовчанка, найдовша в дотеперішньому обміні поглядів, викликала в аліянтських колах підозріння, що червоним справді не залежить на продовжуванні нарад та на їх результаті і вони цілком задовольняються теперішнім станом „ані миру ані війни", щоб могти завершити свою підготовку до нового генерального наступу. Аліянтське командування попередило їх, що з дальшими переговорами вже довше не можна буде відкладати і що на випадок їх остаточного зірвання, аліянти готові домогтися вирішення зброєю. Пересторога для червоних має тим більше значення, що її проголошено підчас відвідин на фронті голови з'єднаних шефів штабів американських збройних сил, ген. Омара Бредлі, який разом з дорадником державного департаменту в совєтських справах, Чарлзом Боленом, перевірює тепер політичне і військове положення на Далекому Сході. — Вміжчасі китайські комуністи, обходячи другу річницю встановлення комуністичного режиму, розпочали нову пропаґандивну кампанію проти Злучених Держав і їх аліянтів, намагаючись не тільки скинути на них вину за теперішню перерву в переговорах, але й закидуючи їх пляни дальшої „аґресії". Рівночасно повідомлено з поінформованих джерел з Гонґ Конґу, що до Манджурії постійно напливають нові комуно-китайські сили та що туди перекидується тепер зимовий одяг та інше зимове-воєнне устаткування.

НАЙВИЩІ КОМАНДАНТИ В КОРЕЇ: Аліянтський головний командант на Далекому Сході, ген. Метью Ріджвей (справа), зустрів на аеродромі в Токіо голову об'єднаних шефів штабів американських збройних сил, ген. Омара Бредлі (посередині) та дорадника державного департаменту в совєтських справах, Чарлза Болена. Негайно після того вони виїхали на перевірку фронту в Кореї.

ДАЛЬШІ УСПІХИ АЛІЯНТІВ НА КОРЕЙСЬКОМУ ФРОНТІ

Токіо, — Аліянтські війська на східно-центральному секторі корейського фронту, на якому від 25-го вересня почався, згідно з твердженням ген. Ван Фліта, аліянтський „обмежений осінній наступ", здобули нові стратегічні успіхи та завдали ворогові нових втрат. В боях окремо відзначилися південно-корейські відділи, що приступом і частинно в рукопашних боях з комуністами, — здобули два важливі в системі гірського хребта верхи, на північ від Янґґу, за який вже від довшого часу ведуться запеклі бої, що від 25-го червня коштували комуністам понад 180,000 вояків вбитими, пораненими і полоненими. На інших секторах фронту приходило впродовж вчорашнього дня тільки до легких перестрілок між патрульними відділами та до артилерійських двобоїв. Аліянтська авіяція продовжувала стратегічне бомбардування ворожого запілля. В повітряних боях один ворожий літак був збитий.

$250 ВІД ВІДДІЛУ У.Н.С. НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ

Ню Йорк. — З канцелярії Українського Конґресового Комітету повідомляють, що Т-во ім. Маркіяна Шашкевича, 94-тий відділ Українського Народного Союзу в Гемтремк, Міш., переслало через УКК на визвольну боротьбу, яку веде УПА, $250.00. Фонди здобуто з влаштованого відділом пікніку.

ЗАХІДНА ЕВРОПА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Фонтенеблью, Франція. — З'єднання аліянтської авіяції в центральній Европі, підпорядковані головному аліянтському командуванню під проводом ген. Айзенгавера, — відбули впродовж останніх трьох днів великі воєнні вправи, в яких взали участь відділи повітрянихних збройних сил вісімох країн. Шеф штабу авіяції в головній квартирі ген. Айзенгавера, ген. Лоріс Норстед, заявив кореспондентам, що вправи були успішні, бо виявили ще цілий ряд недомагань в аліянтській системі повітряної оборони. На запит кореспондентів, що зробили б аліянти на випадок нападу 8,000 совєтських і сателітських літаків на Західну Европу, ген. Норстед заявив: „що ми зробимо, зробимо цілком певно добре". З Парижа повідомлено, що 49 британських, канадійських і французьких воєнних кораблів на Середземному морі починають завтра чергові воєнні вправи, скеровані головно на оборону перед нападом підводних човнів і літаків.

ШВЕЦІЯ ПОВТОРЮЄ ЗАЯВУ НЕВТРАЛЬНОСТИ

Стокгольм, Швеція. Шведський уряд повторив свою заяву, що він бажає зберегти невтральність в теперішньому світовому спорі, підкреслюючи окремо, що він не думає приступати до будь-яких військових союзів. Тут він мав на думці Північно-Атлантійський Пакт, хоча його й не назвав по імені. Заяву повторено з нагоди реорганізації, а радше поширення уряду та доповнення його чотирма міністрами з аґрарної партії. Досі уряд творили тільки соціял-демократи. Поширення уряду та створення нової соціял-демократичної і аґрарної коаліції вважається важливим розвитком у внутрішньо-шведській політиці. З нагоди заприсяження нових міністрів перед королем Ґуставом Адольфом, проголошено окрему заяву, в якій і заповіджено продовжування дотеперішньої закордонної політики. Вже раніше шведський уряд дав виразно до зрозуміння, що хоча він бажає зберегти традиційну невтральність і не думає приступати до будь-яких військових аліянсів.

В СВІТІ

● **Найбільшу в Австралії** рафінерію нафти має побудувати Англія спільно з Австралією коштом 80 мільйонів долярів.

● **Про торгівельну** і науково-технічну угоду СССР із Східньою Німеччиною, підписану 27 вересня, дала повідомлення Москва.

● **45,000 американських жінок** і дітей — родин вояків ЗДА — одержали дозвіл на дальше перебування в Німеччині.

● **37,000,000 Китайців загинули** в Китаї з вини комуністів за час їх панування з 1949 р. В тому числі 15,000,000 були безпосередньо розстріляні. Так заявляють в китайських націоналістичних колах.

● **Посуха в деяких місцевостях** Індії викликає загрозу голоду.

● **Західно-Німецький уряд** протестує проти порушення комуністами складеної недавно торговельної угоди зі Східною Німеччиною. Комуністи затримують вивіз із Західного Берліну експортних вантажів.

НОВИЙ ТИЖНЕВИК ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА І КУЛЬТУРИ

Приймається замовлення на недільне видання „Свободи"

(Передрук з вчорашнього видання „Свободи")

Беручи до уваги нещадне і послідовне нищення української літератури, мистецтва і культури комуно-російським окупантом на Українкій Землі, та йдучи назустріч літературно-мистецьким і культурним вимогам української діяспори в Злучених Державах, Канаді й інших вільних країнах світу, Український Народний Союз, виконуючи постанову свого Головного Уряду, винесену на рекомендацію Редакції „Свободи" на річних нарадах в березні цього року, плянує почати з днем 1-го січня 1952-го року видавання недільного числа „Свободи", як окремого тижневика літератури, мистецтва і науки. Тижневик буде ілюстрований та виходитиме під редакцією окремої Колеґії, до участи в якій будуть запрошені найвидатніші українські культурні, мистецькі і наукові сили в цій країні і закордоном.

Ціллю тижневика буде:

1. Разом з уже наявними подібними українськими виданнями заповнити бодай частинно ту прогалину у вільному розвитку духово-культурної і зокрема літературної творчости, яка постала внаслідок диктаторсько-терористичної окупантської політики російських большевиків в Україні;

2. Допомогти задовольнити літературно-мистецькі і культурні потреби українців в діяспорі;

3. Дати можність численним творцям української літератури і мистецтва в цій та інших вільних країнах друкувати свої твори і тим самим заохотити їх до дальшої творчости та допомогти їм фінансово, плянуючи рівночасно поступовий розвиток видавництва книжок;

4. Скріпити поміст між розвитком української та західних культур;

5. Мобілізувати творчі українські літературно-мистецькі і культурні сили та причинитися до загального розвитку української культурноїтворчости.

Навіть частини з усіх цих завдань не можна буде здійснити без відповідного їх розуміння та без солідарної піддержки всього свідомого українського загалу. Щоб помогти приступити до видавання такого журналу і відразу запевнити йому тверду базу і тим самим дальший розвиток, потрібно щонайменше 5,000 передплатників. Тому вже наперед приймається зголошення замовлень на тижневик, бо від них залежатиме його видавання і оформлення. Щоб дати можність найширшим колам громадянства, і навіть найнезаможнішим між нами, взяти участь в цьому новому етапі можливостей нашого культурного розвитку, передплату на тижневик встановлено дуже низьку, щоб тільки могти покрити найконечніші основні кошта видавництва. Вона виноситиме:

1. Для членів УНСоюзу і передплатників щоденника „Свобода": річно — $3.75; піврічно — $2.00; чвертьрічно — $1.25.

2. Для нечленів і непередплатників щоденника: річно — $5.00; піврічно — $2.75; чвертьрічно — $1.50.

Поодиноке число в продажу коштуватиме 12 центів.

Покищо — приймаються тільки самі замовлення, без грошей. В дальших числах щоденника будуть подані окремі формулярі для полегшення висилки замовлень.

Новий тижневик не буде зв'язаний з жадними політичними чи будь-якими іншими групами і стоятиме виключно на становищі волі, соборности і народоправства теж в літературі, мистецтві і культурі.

Віримо, що український загал привітає цю ініціятиву та виявить своє зрозуміння для наших духово-культурних потреб масовим зголошенням замовлень на новий літературно-мистецький і суспільно-науковий тижневик „Свободи". Зголошення цих замовлень буде рівночасно образом і свідоцтвом культурного рівня і свідомости нашого загалу.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily exexcept Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ІРАНСЬКИЙ ПРЕЦЕДЕНТ

Передача англо-іранського нафтового конфлікту під розгляд Ради Безпеки Об'єднаних Націй створює прецедент, що в обставинах може мати велике значення для дальшого розвитку міжнародної політики. В чому важливість того прецеденту?

Уряд Британії звернувся формально до Ради Безпеки, домагаючись розгляду і вирішення таких двох справ нафтового конфлікту: 1. Відкинені Іраном рішення Міжнародного Трибуналу в Гаазі, що адміністрація націоналізованої іранської нафтової промисловости повинна залишитися дальше в англійських руках; 2. Ультимативне домагання іранського уряду, щоби британські нафтові експерти забралися з іранської території впродовж 10 днів. Британія обстоює, що таке поступування іранського уряду загрожує міжнародному мирові і тому справою повинна зайнятися Рада Безпеки. В цьому вона має деяку підтримку Злучених Держав. Іран зі свого боку стоїть на становищі, що ці справи є внутрішньо-іранські та що ані Міжнародний Трибунал, ані Рада Безпеки не мають права втручатися в них. Іранське становище піддержує Совєтський Союз і його представник в Раді використає в цій справі, правдоподібно, своє великодержавне право вета.

Відносно англо-іранського конфлікту, відступаючи від індивідуальних симпатій чи антипатій, треба ствердити такі факти: Іран, як суверенна нація, має без сумніву повне право поступати в справах своєї нафти так, як того вимагають інтереси і добро іранського народу. Іншими словами, він має право ту нафту націоналізувати і ніхто того права не може квестіонувати, як не квестіонує націоналізації стальної індустрії чи медичної опіки в Англії. Проте, тут є деяке „але", що комплікує цілу справу. Власником нафтової промисловости в Ірані була британська Англо-Іранська Нафтова Компанія, що на підставі окремого договору між Англією та Іраном дістала право на експлуатацію іранської нафти до 1996-го року. Своїм дотеперішнім націоналізаційним процесом іранський уряд односторонньо анулював цей договір, перемінюючи його в клаптик безвартісного паперу. На цій підставі зніс своє рішення Міжнародний Трибунал і на цьому тлі розгортаються тепер дебати в Раді Безпеки, зокрема як йдеться про становище Злучених Держав, що пробували вже раніше і теж намагаються тепер довести до компромісового полагодження конфлікту.

Проте, важливість прецеденту криється в противорічних собі становищах Британії і Совєтського Союзу. Британія вважає, що хоча видалення її громадян з Ірану є внутрішньо-іранською справою, проте воно загрожує світовому мирові і тому нею повинна зайнятися Рада Безпеки. Іран і Совєтський Союз стоять в цій справі на становищі, що світовій організації ніяке діло до того, що діється в кордонах суверенного Ірану. Котра з цих двох концепцій переможе — покажуть найближчі дні. Але коли б Рада Безпеки керувалася становищем більшости публічної опінії в світі, то її рішення, без огляду на евентуальне совєтське вето, могло б бути тільки в тому напрямі, що немає „внутрішніх" справ, як йдеться про загрозу для світового миру.

Совєтський Союз має причину, і то дуже наглу, виступати в ролі заступника і оборонця „суверенности" Ірану. Ясно, що до цього совєтського становища не мають жадного відношення ані сам Іран ані його суверенність, що їх Москва, якщоб тільки могла, найрадше сама проковтнула б, як це вже зробила насамперед з Україною, а опісля з двома десятками інших країн. Діло в тому, що на тій самій базі загрози для світового миру, на якій Рада Безпеки розглянула б „внутрішній" англо-іранський конфлікт, можна б опісля розглянути теж „внутрішні" справи совєтського поневолення інших країн, концентраційних таборів каторжної праці, визвольних повстань і революційної боротьби, совєтського народовбивства і т. п. В цих бо справах йдеться про світовий мир в неменшій мірі, як в англо-іранському нафтовому конфлікті і якщо була б правда на світі, то сьогодні під розглядом Ради Безпеки за загрозу для миру не був би слабосилий Іран, але червона Москва, роля якої теж за англо-іранським конфліктом чекає ще на своє вияснення.

Малоросійська комедія

Організатори нового російського центру „Визволення народів Росії" одверто і вже не раз проголосили, що в зв'язку з тим, що національні організації поневолених народів відмовились іти до того центру, до нього візьмуть індивідуальних представників тих народів, зокрема ж українців. Ніхто не сумнівався, що охочих простягти руку до каси „Американського Комітету Звільнення Народів Росії" і за пару сот долярів продати свою честь не забракне, бо квіслінґів та іншого роду детефктивних елементів ніколи не бракувало серед усіх народів, а надто в наш хаотичний, важкий і непевний час, коли еміґраційна маса вже довгі роки не може тривало закорінитися в здоровий життьовий ґрунт чужини.

Зате богатьох цікавило, які саме конкретні люди перші підуть у квіслінґи так як вони себе покажуть і відрекомендують своїм народам і світовій опінії. Галерію цих типів уже продемонструвала російська еміґраційна преса, випустивши на свої шпальти цілу хмару зісляких „енків". Ці „енки", як призирливо називав Микола Хвильовий усіх малоросійських прислужників червоної Москви, зразу ж показали себе у всіх своїх чудесних відмінах. Подібну безграмотність щодо життя й історії власного народу та подібне безсоромне підхлібництво щодо своїх російсько-еміґраційних господарів ми могли бачити (та й то не так часто і в менш культурних людей) лише під чоботом Сталіна, де ми пояснювали це слабістю людської вдачі перед „страшним терором московського НКВД. Виявляється, що на рабську психіку 30 срібреників діють подібно до доброго ціпа.

Писання цих гумористичних „енків" у російській пресі одразу подали образ малороса, що його свого часу, ще перед революцією, змалював В. Винниченко вустами одного свого героя з роману „Хочу": „Знаєте що таке малорос? Ні? Пардон, просто кажучи, ні те, ні се. Він, бачите, собі з походження українець, з виховання — руський, з переконання — неук у всьому, що стосується рідного народу, по духу — боягуз, себелюб, раб. От це малорос". Тип отже українцям давно відомий. І тому нам здається дивним, що безпорадні українці, обурені безграмотністю і безсоромністю та некультурністю малоросійських виступів у російських газетках, пишуть їм відповіді до тих же газет. По-перше, кращих з тих відповідей згадані газети навмисне не друкують. По-друге, не доцільно вступати в дискусію з квіслінгами, які мовчали аж поки не заторохкотів мішок із долярами. І, нарешті, третє, не треба заважати російським імперіялістам у підмітанні на свою купу всіх професійних малоросів, навпаки, дякувати їм треба за таку санітарну працю.

Українська суспільність уважно стежить за діями малоросів типу Мануїльського. Червоні малороси взяті вже точно на облік всенародної пам'яти. Занотує вона спокійно і білих малоросів. На жаль, ці останні не спішать появлятися під своїми іменами і під своєю організаційною фірмою. Все ж треба сподіватися, що перспектива забезпеченої доляром кар'єри та підштовхування господарів, яким до зарізу треба малоросів і які даром не дадуть і цента, забезпечать появу якогось малоросійського ансамблю на російській еміґраційній естраді.

Можна бути певним, що там не буде ні одного справді поважного діяча української культури чи громадського життя. Зате персонажів до комедії Куліша про Мину Мазайла там не забракне, як також і таких соковитих типів, які змальовував Винниченко. Можна не заздрити режисерам малоросійської комедії з Американського Комітету „визволення народів Росії".

В. Січинський.

Московська поразка над Прутом

(З нагоди 240 річниці).

Українська еміґрація по Мазепинних часів була відносно дуже активна, мала ширші міжнародні зв'язки, добрих організаторів, політиків, дипломатів. Все це було наслідком державно-творчої праці гетьм. І. Мазепи, що виховував випробуваних, освічених і підприємчивих державних мужів. Сам гетьман, навіть будучи на еміґрації, користувався великою пошаною та авторитетом. Не дурно ж свідок шведського українського військового походу, словак Даніель Крман записує, що дня 16 серпня 1709 р. прибув до Бендер шведський генерал Месфельт з умовами від Петра І., а за ним царські посли „між ними Скоропадський, полковник стародубський, вибраний на місце гетьмана Мазепи". Отже тоді, за відомостями Крмана „Скоропадський виправдувався перед Мазепою за те, що прийняв титул гетьмана, пропонований царем; обіцяв бути вірним свойому гетьманові і привести йому збунтованих козаків, як тільки прийде корисна нагода" (Monumenta Hungariae historica scriptores, Будапешт 1894, p. XXXIII). Така нагода справді незабаром настала.

Організаційна праця української еміґрації по Мазепиних часів йшла в різних напрямках. Було вироблено нову конституцію (карту) державного устрою на республіканських і парляментарних засадах, де головнішою точкою була теза про Незалежну Україну з обидвох боків Дніпра („Пакти і конституція прав", 16 квітня 1710 р.). Дня 5 травня 1710 року переведено вибори нового гетьмана, яким став дотеперішній генеральний писар Пилип Орлик; вибори були визнані Швецією і Туреччиною. Весь час українська старшина інспірувала нову військову коаліцію проти Москви. В осени того 1710 року була вже готова така коаліція, зучасто українських козаків, до якої входили Швеція і Туреччина та почасти Польща (з так званої шведської партії) і татари. Згідно точкам цього Союзу, мала повстати незалежна Україна, включаючи і Слобожанщину.

В осени 1710 року Швеція розірвала зносини з Москвою, а на весні 1711 року почався похід для звільнення України. В цьому поході головну ролю відогравали українські полки. До них долучився помічний корпус татар і польські жовніри шведської партії, але під проводом шведських старшин.

Цікаве питання кількости війська, зокрема українського, що брало участь в поході 1711 року. Звичайно, з самих Бендер не могли рушити багато козаків. Французький амбасадор Де Монті, у своєму листі до французького уряду з дня 9 листопада 1729 року, писав, що П. Орлик „залишився (в Бендерах) з кошем 7,000 — 8,000 чоловік". Але в поході 1711 року брало участь багато більше козаків, завдяки приєднанню запорожців (з Нової Січи в Олешках), так, що деякі джерела подають кількість українських козаків на 16,000. Вже після переходу військ через Дністер на Правобережжя, до війська П. Орлика масово приєднувалися правобережні козацькі полки, які потворилися там ще під час походу гетьмана І. Мазепи на Правобережжя і Галичину в 1704 р. Продиралися до П. Орлика також інші козацькі частини з Гетьманщини. І мимоволі пригадується обіцянка І. Скоропадського „привести збунтованих козаків".

Данський посол Юст Юль, що подорожував на Правобережній Україні в осени 1711 р., говорить у своїх Спогадах про 20,000 українських козаків, 40,000 татар і 5,000 поляків.

Успіх походу був понадсподівання великий. Українське населення прихильно ставилося до визвольної акції П. Орлика і всі значніші міста Правобережжя піддавалися одно за другим: Сороки, Немирів, Вінниця, Бар, Умань, Богуслав, Корсунь під Києвом.

Війська надіслані Москвою з-за Дніпра, під проводом осаула Буровича, було розбито під Лисянкою. Вкінці здобуто Білу Церкву і зосереджено головні сили під Києвом.

Данський посол Юст Юль подає, що Білу Церкву здобуло 20,000 українських козаків „під проводом козацького головнокомандуючого або гетьмана Орлика" і 5,000 людей польського війська, при чім „при поляках були інструкторами 40 шведських старшин". Що до татар під Білою Церквою, то вони більше займалися грабунком і розбоєм. Інша татарська армія, що оперувала на Слобожанщині, під проводом кримського хана, нагло завернула з під Харкова і подалася на південь. Це примусило і самого П. Орлика до відступу, вслід якому посунуло московське військо, оголосивши війну Туреччині. Що для Москви настала грізна хвилина, свідчить факт, що на чолі московських військ був сам цар Петро І.

Надіючись на допомогу молдавського господаря, Петро І. загнався зі своїм військом аж до Бесарабії і тут над Прутом, недалеко Ясс попав у щільну пастку турецьких, українських і шведських військ. Після короткого бою і маневрування, ціле московське військо, разом з Петром І., було дня 25 червня 1711 року цілковито оточене. Поразка Москви була безприкладна в історії війни, а „загоноста" тактика Петра І. говорила про примітивізм військового уміння „ґеніяльного полководця".

Сучасники і свідки цього оточення, що перебували в таборі московського війська, описують, що Петро І., як божевільний бігав по табору, в свідомости, що нема ніякого виходу і порятунку.

Та і на цей раз прийшла в допомогу добре випробована московська метода — підкупство. Цар дав турецькому везирю 300,000 талярів... Підкуплений везир випустив москвинів з пастки і підписав т. зв. „Прутський мир" на досить догідних для Москви умовах. Турецький султан, довідавшись про підкупство і зраду, звелів свого везира повісити, але Петро І. був уже на волі.

За „Прутським" договором цар мусів зректися Правобережної України, але неясна стилізація умови давала привід до різного трактування точок умови. П. Орлик вважав, що на основі умови, Москва повинна уступитися з обидвох боків Дніпра, а московські представники заперечували навіть залишення Правобережжя. (Словом подібно до Потсдамської умови або Кореї!). Не прийшовши до згоди, Туреччина вдруге оголосила війну Москві, з вимогою, щоби московські війська забралися з України. Але нових 100,000 талярів на султанському дворі

(Закінчення на стор. 3)

Р. О.

Чи піде Мао Це Тун за Тітом?

Недавно святкувала китайська комуністична армія свої 24 роковини. Цьому ювілеєві присвятила багато уваги комуністична преса різних країн. Також орган Комінформу — „За тривалий мир, за демократію", що виходить у Букарешті, дає місце статтям на цю тему. Пишуть про китайську комуністичну революцію китайські комуністичні провідники і різні діячі Комінформу. В змісті і в тоні цих статтей є велика різниця: діячі Комінформу підносять заслуги російської комуністичної революції і особливо заслуги Сталіна для Китаю. Натомість китайські автори свідомо замовчують особу Сталіна і висувають на перше місце свого провідника і теоретика Мао Це Туна. Для органу Комінформу це небувала річ, бо Сталін не стояв на першім місці. Однак, редакція не могла міняти статтей китайських авторів і тільки в своїх статтях старалася похвалити Сталіна.

Преса Комінформу лише постійно твердить, що Росія — батьківщина світового комунізму, і що тільки завдяки допомозі Москви створено комуністичні режими в різних країнах Европи та Азії. Китайські комуністи про поміч Москви мовчать і доказують, що комуністична влада в Китаї перемогла власними силами, під проводом Мао Це Туна. Китайські комуністи визнають, що вони пізнали „марксизм-ленінізм" після комуністичної революції в Росії. Але вони підкреслюють, що Китай пішов своїм шляхом у своїй революції. Китайці роблять різницю між Росією, як імперіялістичною державою, і Китаєм, як півколоніяльним. Тому китайські комуністи пишуть, що шляхи комуністичних революцій в інших азійських країнах мають іти так, як показав Мао Це Тун, а не як учить Сталін. Китайські автори в органі Комінформу пишуть про Мао Це Туна, що його теорії були дальшим розвитком і збагаченням марксо-лєнінської науки для міжнародного комуністичного руху. Звичайно в комуністичній пресі, підлеглій Москві пишеться про теорію Маркса Лєнінан-Сталіна. Китайці поставили на місце Сталіна свого Мао Це Туна. Вони відважуються на таке писання:

„Саме тому, що вони (китайські комуністи. — Р. О.) йшли безумовно за цими вказівками, і керувалися правильною політичною лінією партії, могли вони добре працювати; тільки там, де вони порушували ці вказівки, вони робили безумовно помилки і шкодили революції".

Хто давав ці мудрі вказівки для китайських комуністів? Можна б сподіватися, що Сталін. Ні! Китайці пишуть, що такі мудрі накази давав китайським комуністам Мао Це Тун. Ні слова про Сталіна!

Це промовчування імени „вождя світового пролетаріяту" в органі Комінформу може кожному, обізнаному з комуністичними звичаями, багато сказати. Во не про саму історію та теорію тут ходить, а про зовсім реальні справи. Поки Мао Це Тун був малим чоловіком, що бився за владу в Китаї, він міг переносити безоглядне вмішування Москви до внутрішніх китайських справ. Тепер Мао Це Тун став диктатором великодержави, що має 400 мільйонів мешканців. В китайськім народі прокинувся свій імперіялізм. Китайці неохоче миряться з московським протекторатом над собою. Їм не подобається московська гордість, мовляв, комуністична Росія всіх „визволяє", а тому всі народи повинні бути Москві вдячні і їй кланятися. Китайські комуністи хочуть іти своєю дорогою. Москва бачить уже не від сьогодні ці настрої китайських комуністів, але вона не може поважно виступити проти цього „ухилу". В малій Болгарії, в Румунії, Угорщині або Польщі Москва може легко зліквідувати всякий „тітоїзм". Прим., покликали Георгія Димітрова в Москву „на лікування", і назад в Софію привезено тільки мумію мертвого провідника болгарських комуністів, якому закидали якісь „національні ухили". З Мао Це Туном цього зробити не можна. Тому Сталін мусить ждати, зціпивши зуби, як розвинеться „ухил" Мао Це Туна. Може тому Москва так старається заплутати китайців у міжнародні конфлікти, щоб ослабити Китай і держати його в своїй залежності. Видно, що в Кореї Москва помагає китайським „добровольцям" мало, і мало озброєні китайці гинуть масами в війні з прекрасно озброєним військом Об'єднаних Націй. Москві вигідніше послати китайців на інші території, щоб Мао Це Тун не згадав за ті землі, які захопив Сталін в Азії: Манджурія, Східній Туркестан, Монголія і т. ін.

Іван Хмельницький.

В КРАЇНІ РАБСТВА І СМЕРТИ

20)

„Сибірська перековка".

Я перебув 5 років у Сибірській перековці — так чекісти люб'язно називають своє жахливе підприємство. Під час мойого звільнення, слідчий III. Відділу Сіблагу НКВД Салев говорив:

— Знищуючи справжніх ворогів совєтської влади, ми одноразово перевиховуємо тих, які послизнулися, ми випускаємо на волю людей, перевихованих знов на чесних совєтських громадян.

Але розмовляючи з виходячими з табору після кількалітнього перебування там, я відчув дещо інше. Ані вони, ані їх рідня, до кінця свойого життя не забувають того знущання над ними за той час, коли вони з квітучих людей перетворилися на старців з землистого кольору обличчям.

Вони говорили:

— Хай буде проклятий той навіки, хто думає тюрмою виправити чоловіка.

В моїй душі сум. Мені на волі важче ніж у таборі, до всього я звик. До дому — на совєтську Україну і до дружини, мене не пустили. Я мушу вибирати собі північний Кавказ або Казахстан. Мені видано квиток до Кавказу і однорічний пашпорт, в якому написано червоним знак „пост. С. Н. К. СССР від 29. IX. 1933 р. пункт 11".

Швидко я довідуюся, що це таке. Це помітка, що я був засуджений за контреволюцію. З тим пашпортом не можна мешкати в більших містах, не можна отримати будь-якої кращої праці. Цей пашпорт — вовчий квиток...

Живу на Кавказі. Приїхала на побачення дружина. Дістав „чорну" працю, але якось живу.

Дружину не звільняють з праці у Вінниці. Коли вона залишить її самовільно, то засудять на рік в'язниці...

Війна з німцями.

Мене викликають у военний комісаріят:

— Доведеться піти на фронт, захищати „соціялістичне отечество".

Так думаю — захищати та не батьківщину Україну, а „отечество", яке мене само зробило своїм ворогом...

Незабаром нас привезли на Україну на фронт. Всі були такі як я — колись засуджені... Нам не дали зброї, лише лопати і ми мусіли біля Дніпра копати рови проти танків.

Коли німецька армія, прорвавши фронт, форсувала Дніпро вище Києва і біля Кременчука, вона замкнула коло біля Лубень і ми потрапили разом з 6 і 12 совєтськими арміями в оточення.

Ті, що мали зброю кидали її зі словами:

— Нам нема за що воювати! Хіба за колгоспи і ненависного Сталіна?!

Але німці, легко взявши в полон більше як 120 тисячну армію лише на невеличкому відтинку фронту, швидко нам показали своє справжнє обличчя.

Ями, табори за колючими дротами, голод і безглузді розстріли полонених. Ми йшли і вкривали своїми трупами українську землю.

Рідний брат остогидлого большевизму — німецький нац.-соціялізм — продовжував над нами свої диявольські експерименти і знущання. На місце червоного кремлівського дракона, що пожирав народи СССР — прийшов чорний звір з Берліна, з ясним планом: докінчити почате большевизмом винищування господарів багатого українського чорнозему й доконати його.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.

Масовий морд у Вінниці.

Мене вивезено з Вінниці в січні 1937 року і лише через сім років, на весні 1943 року пощастило дістатися до рідного міста.

Роки міняють обличчя знайомих людей, міст і навіть всієї країни. Моє рідне місто і дружина були смутні. Гірке попереднє життя за большевицького режиму зовсім не змінилося з приходом німецьких окупантів. Вони поводилися так само жорстоко з населенням. Та ж сама смертоносна вулиця, немов жахливий млин діяла далі, лише на сірих корпусах будинків НКВД, німці зробили з цементу літери „С. С" і „С. Д." Над будинками, зробленими попередніми господарями, майоріли такі ж червоні прапори, як символ крови, лише замість зорі, там була чорна свастика.

Так. Кров текла і тепер. Щодня чути в дворі головного корпусу зойки і постріли.

Дружина мене ледве пізнала. П'ять років совєтських таборів і два роки німецького полону зробили своє.

— І за весь час лише два коротких листи, — казала вона. А як я боялася за тебе... Тут 1937 року біля Літинського шляху НКВД огородило високим парканом старий грушевий сад. Одного разу я поверталася у вечорі з Літина і бачила як три вантажних авта, вкриті брезентом, звертали з шляху до тієї огорожі...

І раптом я відчуваю, як волосся піднімається на моїй голові від невимовного жаху. Добре, що мені немов відібрало голос і я не кричала... Ліхтарі задньої машини освітлювали скривавлену мертву руку, що звисала зза борта... Мені все видавалося, що це твоя рука. Я заспокоїлася лише тоді, коли отримала з Сибіру коротеньку листівку...

Нераз в гарячу літню пору я проходила шляхом і чула як вітрець доносив із-за таємної огорожі разючий труп'ячий сморід. А навколо ходив вартовий енкаведист у синьочервоному кашкеті. Дружина розповідала пошепки і невимовних жах відчувався в кожному її слові. Вона немов боялася , що хтось підслухає її розмову...

Ця поведінка виробилася за довгі роки в державі, де панував страшний терор.

Мене зацікавила розповідь дружини. Незабаром розповіли ще й чоловіки сусіди про те, що 1937 - 38 року поширювалися чутки, немов там на Підлісній вулиці будується якась таємнича військова споруда і тоді щодня привозили автомашинами цемент, хльорне вапно, торф, сіль — неначе б то будівельні матеріяли, а в ночі привозили якийсь таємничий вантаж критий брезентом.

Ми, кілька українців, оглянули терен великого саду, що мав понад 60 западених ям чотирокутної форми, 4 на 4 метри. На деяких з них буйно проросла кількалітня бузина і кущі. Огорожу розтягли на паливо взимку.

Порадившися — ми прийшли до висновку, що це місце було спільним кладовищем, де ховали тіла замордованих НКВД, в страшних 1937-38 роках.

Про це ми повідомили міську управу, і незабаром у Вінниці почалися відомі розкопи жертв НКВД, про які знає вся Україна...

Дам'ян Горняткевич

ІЛЛЯ РІПИН

(У 21-ші роковини його смерти)

I.

Як в історії української літератури, так і в історії нашого мистецтва виступають два головні типи творців: українці й українофіли, абстрагуючи вже від третього, посередного типу засимільованих у нашу користь посьменників і мистців (до яких слід зачислити в першу чергу Миколу Хвильового й Юрія Клена). Клясичними зразками українофілів у літературі являються перш усього Микола Гоголь, Богдан Залєский і Михайло Чайковський. І хоч як вони близькі нам своєю творчістю, то все ж таки ми не можемо уважати їх українськими письменниками з уваги на чужу нам мову, в якій вони виявили свій літературний хист.

Який критерій обов'язує тоді в оцінці творчих вартостей мистців, дещо заквестіонованих у їхній національній приналежності? Отже мірилом їх національної свідомости являється есенціональний зміст творів цих мистців. Щоправда багато чужонаціональних істориків мистецтва спрощувало це питання, до них слід зарахувати в першій мірі москалів: прим. до історії російського мистецтва належать — на їх погляд, — не тільки українські клясики XVIII—XIX. ст.: Лосенко, Левицький і Боровиковський, але навіть Шевченко, Семирадський, не згадуючи вже про Іллю Ріпина, де спеціяльно цей останній займає чи не центральну позицію в історії російського малярства. Бувають такі непорозуміння й з іншими появами в історії европейської культури, н. п. Ф. Шопен належить без сумніву полякам, але до нього висувають не менші претенсії й французи. Отже яке властиве місце слід було б визначити Іллі Ріпинові? Був час, коли він сам — здавалося б, — заявив себе по боці москалів. А саме в своїх „Спогадах" згадує Євген Чикаленко про одну статтю І. Ріпина, в якій цей останній висловив своє здивування, чому ми українці, маючи таку багату історію не спромоглися (до 1895 р.) на ніякого визначнішого історичного маляра. Тоді Є. Чикаленко написав до Ріпина листа і пригадав йому, що саме він є уроженцем України й ніхто другий, тільки він повинен стати нашим народнім мистцем. Вже після висилки цього листа почав Чикаленко сумніватися, чи Ріпин відповість йому. Ріпин був тоді ректором петроградської Академії мистецтв, людиною загально знаною в Росії й він міг у найкращому випадку промовчати цей допис. Та все ж таки Чикаленко не залишився без відповіді: Ріпин відписав йому, що почувається росіянином і хоч є уроженцем соняшної України, то місце народження в його національних почуваннях не грає більшої ролі. Але саме з уваги на своє експоноване становище Ріпин не міг чи не хотів дати іншої відповіді, за те творчістю майже цілого свого життя, а врешні й пізнішими особистими заявами здеклярувався зовсім виразно по стороні України. Маємо вістки, що він мріяв в старшому свому віці про поворот на Україну, де хотів навіть розвинути педагогічну діяльність, але большевицька дійсність відстрашувала його від цього наміру (останні 13 років свого життя він провів у Куоккала в Фінляндії, де й помер 29 вересня 1930 р.).

Свою любов до України виявив Ріпин вже у першій своїй картині п. з. „Садко". За своїм побутом у Парижі, куди виїхав як стипендист петербурзької Академії мистецтв, він написав лист до тодішнього секретаря Академії Ісєєва, що там — на заході й водночас на чужині, почувається так, як Садко на дні моря — тужить! Свої настрої він відтворив символічно в композиції про цього леґендарного героя. Ще Глинка використав цю стару російську леґенду для своєї опери під тим самим заголовком про багатого гостя, який попадає на дно моря, до водного царя й там стає його любимцем. Морський цар завважує, що Садко затужив за іншим світом і в його царстві не почувається вже добре, тому задумав затримати в себе свого любимця й як молодого мужчину заманює його найбільш принадними чарами: красою жінок. Він наказав найкращим жінкам — потопільницям, що опинилися в його царстві влаштувати пишний хоровід, вони мали співом і палкими поглядами розбудити в ньому любов до одної з-поміж себе. І перед Садком проходять найкращі жінки всіляких національностей: гречинка, італійка, еспанка, голяндка, француженка. Блеск і пишнота одягів, багатство морської природи замаюють зір. Садко стоїть по правому боці картини й не звертає ніякої уваги на приманливі погляди палких очей, він глядить вище, понад голови цих жінок — там, де на самоті стоїть українська дівчина у вишиваній сорочці... Яка глибока вимова змісту! Отже вже за першим своїм виїздом у широкий світ Ріпин линув думками тільки в Україну.

В п'ять років пізніше (1881 рік) Ріпин намалював другу картину на українську тему: „Досвітки". Був він тоді гостем відомого українського мецената й водночас основника музею козацької старовини в Чернигові, Василя Тарновського, а саме в його мастку в Качанівці. Сценою „досвітків" є звичайна сільська хата; при звуках музики гуляє пара молодих людей гопака. Лице парубка ми не бачимо, він звернений плечима до глядача, зате перед нами виступає на весь ріст молода дівчина, повна життя, на обгорілому від сонця обличчі грає усмішка, а з цілого її вигляду б'є певність себе. Рух цеї пари незрівняний! Ріпин, що залюбки слухав рад досвідчених знавців мистецтва, показував цей образ Льву Толстому й він висловився про цю композицію з повним признанням. Також Ігор Грабар одушевлявся „досвідками", він писав про неї, що вона мальована з незвичайним майстерством, широко й неймовірно легко.

Замітне, що у вісімдесятих роках минулого століття Ріпин працював наполегливо над двома другими картинами, зв'язаними якнайтісніше з українською тематикою, це перш усього „Не ждали", а відтак його славнозвісні „Запорожці пишуть лист до султана". Сама ідея композиції „Не ждали" дуже глибоко передумана, а її розв'язка як під малярським, так і змістовним оглядом прямо зразкова. До вітальної кімнати якогось двора входить худий, змарнілий чоловік у середніх літах, нерадо впустили його туди дві служниці й крізь відчинені двері глядять, чи не вирине тут якась помилка, бо може він попав не у властиве місце? Цей мужчина вертається зі Сибіру, зі заслання, після довгих літ розлуки зі своєю родиною. У вітальній кімнаті він застає три покоління своїх рідних: рідну маму, дружину й двоє підростаючих дітей. Вони різко реаґують на його прихід: єдина мама підноситься з фотелю, на якому сиділа й іде назустріч синові, щоби його щиро пригорнути до себе. Дружина, яка сиділа за фортепіяном перервала гру й тільки з виразом жалю дивиться на чоловіка, вона вже не встає з крісла, як мама. Натомість діти не пізнають батька, видно — що вже давно забрано його з цієї хати у далеку чужину. І тут мимохіть виринає питання: хто цей нещасний, завіщо він терпів стільки літ заслання й каторгу? І на це дає Ріпин дискретну, але повну змістової сили відповідь: на задній стіні над фортепіяном висить репродукція „Христа" Крамського, а по її обох боках два портрети Шевченка й Куліша... Ця картина, повна драматичного настрою, належить безумовно до найкращих творів Ріпина.

(Закінчення буде)

МОСКОВСЬКА ПОРАЗКА НАД ПРУТОМ

(Закінґення зі сторони 2)

знова зробила своє. „Прутський мир" таки ратифіковано турецьким урядом з тим, що Москва зрікається Правобережжя і Запоріжської Січи, а Лівобережжя залишалося за Москвою. Згодом і з Правобережжя українці не мали потіхи, бо після довшої проволоки та уступлення з відтам московського війська в 1714 році, поляки наново обсадили Правобережжя.

Московська п о р а з к а над Прутом, звичайно замовчувалася і скреслювалася російською історіографією, як одна з найбільш ганебних невдач „геніяльного" Петра І. А що українські автори переважно йшли слідами уторених доріг, то і в українській лідературі не багато зустрічаємо згадок про славний 1711 рік. До того ми відказані на дуже скупі джерела московські та і західно-европейські джерела також не багаті.

Єдиною досі відомою, тогочасною друкованою пам'яткою московської поразки 1711 року над Прутом, є рарітетне видання — шведська летючка, під заголовком:

"Der blutigen Fama ous Bender fernerweitige Relation von der Schwedisch — und Tuerkischen Battaile, ,so den 25. Junii 1711, wider die Moscowitische Armee in der Ukraine herrlich erfochten Victorie eingelauffen — Крівавий образ дальших бендерських реляцій про шведсько-турецький бій дня 25 червня 1711 р. проти московської армії на Україні, що сталося способом успішної Перемоги".

Відгуки війни 1711 року можемо знайти в Записках вже згадуваного данського посла Юля Юста — теж як рідке свідоцтво стану найближчого запілля. Юль Юст, переїжджаючи через Московію і Україну, в осени 1711 року був на Поділлі. „Ця країна — каже посол — після останніх війн дуже зруйнована", тому скрізь бракувало харчів. Дуже був зруйнований Немирів, „одначе — пише данський посол — і останній його будинок чистіший від найпишніших московських палат" (Ст. 246). Яке становище було тут московського війська, свідчить замітка посла: „Дорога до Ясс, через Сороки на Дніпрі, небезпечна. Сильні відділи Запорожських козаків забирають у полон обози і ще недавно відбили від „росіян 700 підвод з хлібом і мукою!"

Про Вінницю пише: „Тепер місто занедбане. Її велика церква, гарної архітектури, тепер пустує і майже зовсім зруйнована". Поруйновані були також Бар і Зіньків, які переїздив посол 2 серпня 1711 року.

Між іншим, данський посол їхав у супроводі московських драґонів, як „охорона". „Я вживав — пише посол — чимало заходів, щоби стримати призначених мені драґонів від грабунку і бандитизму. Свавілля їх доходило до того, що вони часто просто погрожували залишити мене, якщо я не дозволю їм робити, що вони захотять. За моїми плечима вони грабували усякого зустрічного, продавали жидам мої коні, котрих потім після отримання грошей викрадали у них знову назад, щоб я нічого не помітив. Зупинили раз одного жида, що гнав биків, на котрих було випікане царське тавро, і стали запевняти, що бики належать цареві, що жид їх украв, через що вимагали від нього по карбованцеві за штуку, погрожуючи, що за непослух відберуть від нього товар силою"... Переїжджаючи через Галичину, данський посол, між іншим, пише про „гарні палати Львова... впрочім, війна зруйнувала важніших горожан і деякі будинки знищені". Подаючи загальне враження про мешканців, каже: „Мужчини у Львові носять польський одяг, жінки — французький. Загалом у місцевих жінок непомітно нічого польського!"

Далі данський посол оповідає, що вмішування росіян у внутрішні справи міст тощо, викликало у місцевого галицького населення обурення і нехіть до росіян, тим більше, що шведи „поводилися ввічливо, годі як росіяни поводилися по-грубіянськи"... Росіяни з'явилися як союзники, одначе вимагали від поляків податків, а тепер їх діставши, забирають все з домів, у яких мешкають, крадуть, відкрито роблять усякі насилля; безсовісно, навіть у час посту, коли не сміють їсти м'яса, забирають худобу, тільки для того, щоби продати шкіру, а туші кидають псам, та роблять інші численні надуживання, опис котрих заняв би надто багато місця".

Так кінчає данський посол Юль Юст характеристику своїх союзників - росіян. (Данія годі була в союзі з Московією проти Швеції та її коаліції!).

Поразка над Прутом 1711 р., безсумнівно, мала далекосяглий вплив на політику і тактику Москви в Україні, як більш обережну і повільну. У всякім разі, задумана Петром I., ліквідація гетьманської суверенности вже не послугувалася такими драстичними і раптовими засобами, як в роках 1709-1711. Настали певні полекші на культурному і церковному полі, зокрема в діяльности Київської Академії і Печерської Лаври. Ця „передишка" тривала 11 років і щойно в 1722 році установлено при гетьманському уряді так звану „Малоросійську Колеґію", заведено цензуру київських друків та застосовані інші насильства, щоби „не било кривд і тісноти козакам і посполитим", як це облудливо проголошували „людомильні" московські „Укази".

На українське домагання привернення давніх прав України, Москва відповіла, що, мовляв, українці „мають під царською рукою стільки свободи, як ні один нарід на світі".

(Лист царського канцлера Головкіна до гетьмана І. Скоропадського 1709 р.). Хіба це нам не відома добре і по нинішний день формулка московських „маніфестів" і „декретів", так само, які інших аґітаційних засобів про „безкорисне" піклування і „допомогу" українському народу Москви всіх барв і всіх часів!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ВІСТІ З ФИЛАДЕЛФІЇ

Очі всіх на Филаделфії

Після гарячого літа знову заметушилась українська громада у Филаделфії. І це не диво, бо очі всієї американської України звернені тепер на це американське історичне місто, яке вже в наступному місяці переживатиме велике всенародне свято, зв'язане з Третіми Загальними Зборами Злученого Українського Американського Допомогового Комітету. Праця цього Комітету — це теж сторінка до цієї американської історії і якже ж благадатна сторінка, яка нестиме славу американського гуманітаризму і похвалу американській гостинності. Й українська громада з гордістю йде зустрічати це свято, щаслива, що вона могла записатись у цій благородній діяльності американського народу і американської держави похвальними рядками. Великі успіхи ЗУАДК в переселенчій акції зустріли признання усіх без вийнятку, а жертвенна праця цього Комітету для українських жертв останньої війни стала доказом організованости і послідовности свідомої частини українського громадянства у Злучених Державах Америки. Для проведення цього свята, яке звеличають своєю присутністю американські найвизначніші державні мужі з начальним Прокуратором Мек-Ґретом у проводі, зорганізувався спеціяльний Громадський Комітет, до якого увійшли представники усіх національних організацій і товариств. В цьому Комітеті, який очолює жертвенний громадський діяч Филаделфії п. Роман Карбівник, понад сімдесять представників різних товариств і установ і це велике число є доказом, що він загальний і заступає всю свідому українську громаду Филаделфії й околиці. Комітет уже визначив напрямні своєї діяльности, видає відозву до громадянства і приготовляє плян найкращого проведення народної Маніфестації, яка відбудеться дня 13 жовтня 1951 р. у найбільшій залі у Филаделфії в Метрополитен Опера Гавз. Головним завданням цього Комітету буде зайнятись завнішним упорядкуванням цієї маніфестації, яка має зібрати багато тисяч народу. Заповідається теж наплив учасників з інших близьких і дальших міст ЗДА.

Атракцією свята-маніфестації буде великий концерт, в якому зголосили участь найкращі наші мистецькі сили. В осередку театральна вистава пера відомих письменників Романа Купчинського й Івана Керницького у виконанні найкращих артистів під проводом Йосипа Гірняка. Пролунає могутньо українська пісня у виконанні злучених хорів Ню Йорку і Филаделфії. Крім цієї маніфестації в рямках свята ЗУАДК відбудеться ще мистецька виставка праць українських малярів і скульпторів, як теж своєрідна вистава українського друкованого слова. Цю останню виставу підготовляє колишній бібліотекар львівської бібліотеки НТШ проф. Володимир Дорошенко. Вже ці імпрези вказують на небуденність свята ЗУАДК, не зважаючи на те, що самі наради Зборів, в осередку яких буде обговорення плянів дальшої суспільної діяльности ЗУАДК, будуть надзвичайно цікаві і загально важливі. Тому вся наша американська громада з великим зацікавленням ожидає цьогорічного свята всенародної організації — ЗУАДК.

Радіопрограма Володимира Блавацького

Нарешті Филаделфія має радіопрограму! Це такий оклик зродився у кожного, хто в неділю, 23 вересня о год. 9-ій ранку прослухав на хвилі 1400 нової української радіопрограми, яку зорганізував наш визначний театральний діяч Володимир Блавацький. Програма одногодинна дала слухачеві і літературу, і музику, і новини, і оголошення, і рекляму українських фірм і розвагу. В літературній частині гарне враження залишила інсценізація новелі Василя Стефаника „Злодій" у виконанні В. Блавацького, Є. Дичківни, В. Шашаровського, В. Паздрія і П. Рудакевича. В музичній частині виступала відома оперна співачка Клявдія Таранова при акомпаніяменті проф. Крахна. Гарно дібрана українська музика. Та найкраще у цій радіопрограмі це прекрасне звучання української мови. Не лише дикція цих передових акторів (заповідають В. Блавацький і Є. Дичківна), але й знання мови і їхня чиста вимова ставить програму на перший плян, хоч у інших виступають особи навіть з іменем літераторів. Радіопрограма В. Блавацького зустрілась з повним признанням (вартувало б присвятити в ній трохи уваги рідному красві в формі вістей, коментарів, чи теж і якигось оригінальних речей) і напевно дістане піддержку і прихильність всієї нашої громади у Филаделфії.

Новий голова Філії УКК у Филаделфії

В неділю, 23 вересня відбулись у залі Горожанського Клюбу у Филаделфії надзвичайні збори філії УКК. Головною точкою програми нарад був вибір нової управи Філії. Около сотні приявних членів більшістю голосів обрали головою Євгена Рогача, а його заступником Романа Карбівника й Івана Сірого. Секретарем залишився п. Шаран. Персональний склад управи Філії залишився той самий, що був передше, за виїмком попереднього голови п. Катамая. Це сталось тому, що всі підтверджували дотеперішню успішну працю управи, яка домоглась в тому році зібрати більшу суму з датків, ніж це було в тому самому часі попереднього року.

Филаделфійські хори

Відрадним явищем треба вважати об'єднання хорів у Филаделфії. Диригентом об'єднаних хорів є молодий талановитий диригент Юрій Оранський. Хрищенням цього хору буде виступ на святі ЗУАДК і до цього виступу хор уважно підготовляється. Крім цього хор зайнятий підготовою до виступу в опері.

Пластуни для публичної бібліотеки

Публична бібліотека Филаделфії поволі звертає увагу нашої громади. Від часу, коли преса порушила тему українських книжок у американських публічних бібліотеках („Свобода" ще попереднього року містила статтю на тему українського відділу у Филаделфійській бібліотеці), теж і Филаделфійська бібліотека зростає в українську літературу. Радує те, що цією справою зайнялась українська пластова молодь. На полицях бібліотеки гарно оправлені книги: Самчуків „Ост", Любченків „Вертеп", Стефаникові „Твори" — дарунки від українських пластунів у Филаделфії. Деякі з наших літераторів у Филаделфії подарували теж свої книжки, а то й інші твори між ними „Сонетаріюм" Зерова. Та найбільш радує душу, коли бачиться вже нераз, що в руках американського читача у цій бібліотеці велика наша історія Грушевського в англійському перекладі.

Збірку книжок проводить тепер у Филаделфії теж Філія УКК. Ці книжки мають приділити до публичної бібліотеки і до бібліотеки Горожанського Клюбу. Цю останню бібліотеку веде проф. В. Дорошенко.

Непересічна втрата.

У Филаделфії помер нагло інженер Юрій Юрченко. В наукових колах і в колах інженерів він мав ім'я спеціяліста будівельної інженерії. Теж і в американському світі виробив собі Покійний добре ім'я знатока і точного працівника. У фірмі, де працював по званию, високо його цінували.

Т.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

З ювілею на народні цілі

15-го вересня святкували Дарія і Петро Зубрицькі 30-ліття подружого життя. З цеї нагоди відвідали їх своякн та старо-красві знайомі. В часі вечері зібрано на УКК $21. Пожертви зложили:

Марія і Олександер Цицики $10, Роман Пристай $5, „Новоженці" Д. і П. Зубрицькі $3, Б. Хом'як $2, Ю. Павлічко $1. Разом $21, які вислано до УККомітету в Ню Йорку.

Петро Зубрицький

СПРОСТУВАННЯ ПОМИЛКИ

В частині вчорашнього видання „Свободи" в статті Р. Смаль-Стоцького п. з.: „Богдан Лепкий", через неувагу і помилково надруковано фразу: „На тлі нашої дійсности в старому краю, з його сплітками, наклепами і грязюкою, зокрема на тлі УНРівського будня у Варшаві з його пʼяками, бріджістами і підбрехачами..." — Редакція „Свободи" з цими заввагами не погоджується і їх відкликає.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА

ПІЯНІСТ ВАДИМ КІПА ВИСТУПИТЬ В Л. М. КЛЮБІ

Ню Йорк. — На черговому вечорі Літературно-Мистецького Клюбу в найближчу п'ятницю, 5-го жовтня, відбудеться концерт відомого українського піяніста Вадима Кіпи. В програмі твори Шопена, Фоменка, Ревуцького, Ліста та інших. — Початок вечора, як звичайно, в год. 7:30 ввечорі в приміщеннях Клюбу при 149 Друга Евеню.

КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НЮАРКУ І ДЖЕРЗІ СИТІ

На Сетон Гол Університеті в Нюарку і Джерзі Сіті відбуватиметься курс української мови, якщо на цей курс зголоситься принайменше 10 студентів. Зголошуватися можна у всіх трьох будинках цього університету, Н ю а р к South Orange і 40 Clinton Street та Джерзі Сіті 3055 Boulevard. При тому бажаючі користати з курсу хай подадуть, який час в суботу їм відповідає. Курс пічнеться в суботу 6 жовтня ц. р. в години визначеній окремим оповіщенням у всіх вище зазначених будинках університету.

ЛИСТ БЕЗ КОМЕНТАРІВ

Приходять часом до Народного Фонду листи, які не потребують жадних коментарів. Навпаки, кожний коментар їх може лише зіпсувати. Тому понижчого листа подаємо у всій його оригінальній точности, лише з маленькими поправками граматичними та з доданням знаків розділових.

„Я висилаю свій Національний Даток в сумі 10 дол., а тому, що я член Української Нації і тому я зобов'язаний його заплатити, і у мене нема жадної вимови, що хтось каже: що, я буду відривати від уст і висилати на Національний Фонд? Це є цілком неправда хто так говорить.

Уявім собі наші рідні сторони, яке то наше селянство було недоживлене, а проте свій національний обов'язок сповняло, як „Рідна Школа" і „Просвіта", а Народні Доми росли, як гриби на дощі і не одна мати не дала своїй дитині яйце з'їсти і казала їй — іди, дитино, до школи, з'їж сухого хліба, бо яєчко треба дати на Народний Дім. Це попросту аж жаль стискає за серце. Але проте ми чулися сильні, сам досвід каже, бо наші опікуни виставляли цілі армії війська і нас не розбили. Хоть ми були недоживлені, але за те духом сильні.

Подивімся на себе тепер, як ми виглядаємо: чи не сором нам, що УКК просить, благає нас у такий важний час, де світ на переломі, жити або не жити, а ти, брате, ще лишаєшся позаду і шкодуєш одного чи два дні заробітку для своєї загальної справи. Не шкодуй, брате, бо може бути запізно!

Уявім собі — по упорядкуванню світу, ми, не дай Боже, не маємо своєї держави — і що ми тоді варта? Аби ми мали навіть і мільйони, але будемо встидатися самі себе і на мою думку тоді нас і на світі не треба, щоби бути дальше для когось погноєм!

Отже, не чекаймо на когось, бо за нас ніхто не дасть і знаймо, що в єдности сила!

З поважанням

Ілько Вельбак

Гартфорд, Кон.

Дописка: Вибачте за погане письмо, бо я ходив тільки чотири зимі до школи.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **13-ту річницю української держави в Карпатах** відзначить 7-го жовтня в Торонто (297 Каледж улиця, захід) Братство Карпатської Січі спільно з усіма іншими українськими ветерансько-військовими організаціями міста. Весь дохід із свята, що матиме багату програму, призначиться на видання ювілейного альманаху Карпатської України.

● **„У нас тут останнім часом помічається масова тяга до ЗДА й Канади,** тих, що хочуть тут залишитися, дуже мало. Причини: безробіття, підсоння, ставлення тубільців", — пищуть українці з Каракасу (Венецуеля).

● **Інженер Симон Рябцун (Тукуман, Арґентина)** дістав подяку від губернатора за добрий проєкт та керівництво спорудженням гідротехнічної системи, яка забезпечила водопостачання безводних місцевостей Маркос Пас та Жебра Буена. Інж. С. Рябцун — українець із новоприбулих — здобув собі престиж, не зважаючи на інтриґи та конкуренцію. **Інж. І. Галаган** успішно працював у цих місцях на водопроводних роботах, **інж. Муругий** заслужив добру славу як фахівець-цукровник, працюючи на цукроварні коло Тукуману. **Музики-скрипалі Борис та Таїса Чумаченки** здобули собі дуже гарні позиції в симфонічній оркестрі Тукуманського університету.

● **Ще існує можливість для ДП виїхати з Европи до Австралії.** Австралійська переселенча комісія працюватиме в Мюнхені до 1 грудня 1951. До цього часу австралійська переселенча місія готова перевозити щомісячно тисячу осіб. Місія вимагає, щоб у кожній родині половина осіб була працездатна, при чому діти понад 12 літ вважаються за дорослих, бо вони в скорому часі стануть до праці.

● **В Бразилії, в місті Порто Уніяно,** закінчено будовою нову українську греко-католицьку церкву св. Василія Великого. За ініціятивою місцевого пароха о. Петра Вальзара, українське громадянство виявило неабияку жертвенність для здійснення великої стилевої будови. Проєкт церкви виконав архітект Володимир Січинський, відомий зо своїх проєктів українських та інших храмів у Галичині, Чехословаччині, Югославії, Канаді і ЗДА. Церкву в Порт Уніяно проєктовано в стилі гуцульських церков, але дещо змодернізовану, відповідно до сучасних потреб і будівельних матеріялів. Будова хрещатого пляну з одною великою банею посередині і 4 маківками над чотирма раменами (фронтонами) хреста. Головний вхід з ґанком та інші деталі мають різьблені в дереві гуцульські мотиви.

● **Хлопці у шкільнім віці підпалили склад дерева у Филаделфії** 28 серпня для забави, спричинивши шкоди на $750,000. Було побоювання, що це зробили саботажники.

● **Поновили змагання до злуки Американської Федерації Праці з** Конґресом Індустріяльних Організацій на конвенції А.Ф.П. в Сан Франсіско. На закінчення перевибрано той самий уряд організації, очолюваний 78-річним Вилйемом Ґріном.

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

60. Американський вояк

Люди за залізною заслоною здивовані повідомленням, що Америка мілітаризується й зробилася мілітарною нацією. Совєтська пропаґанда раз-у-раз вертається до цієї теми. Люди, що хоч раз мали нагоду побачити вільний світ, знають, що раніше в Америці справді військове мистецтво було занехаяне, вояків було дуже мало, і постійної армії не було. Вони дивуються, що все це тепер змінилось.

Листи з Америки можуть їм на це дати відповідь. Кількома словами в листах до родичів чи друзів можна поширити правду щодо цієї важливої справи.

Яка ж ця правда? А правда та, що Америка вирішила бути сильною, щоб мати змогу оборонити себе й інших; але це ще дуже далеко від того, щоб бути державою, де переважає воєнний дух. Американці виконують свої обов'язки вояків, але вони дають перевагу мирній творчій праці перед воєнною славою.

Найліпший спосіб передати ці відомості — це розповісти простими словами про якогось американського вояка, особисто знаного авторові листа. Може про сина чи брата, покликаного до військової служби, або післаного з армією Об'єднаних Націй до Кореї. Лист може бути приблизно такий:

Кожний, пишучи листа, має свої особисті переживання й свій власний досвід, який допоможе йому висловити правдивий дух Америки — дух рішучости, але не імперіялізму чи аґресії.

Такий лист допоможе зрозуміти, що Злучені Держави не почнуть війни, але вони готові віддати все, щоб оборонити свою свободу, і розіб'ють будь-яку країну, що почне аґресивну війну.

Цей лист буде не просто правдою, а буде також і вісткою, що ми їхні друзі, що ми не змінились, а що навпаки — совєтська пропаґанда це ніщо інше, як безсоромна брехня.

Чому б не вкласти в лист також і якесь відповідне фото?

*

Це стаття з серії щотижневих статтей, що їх поширює тепер Загальна Рада Американської Єдности, щоб допомогти американським громадянам ширити правду про Америку по цілому світі. Якщо у Вас є якісь запитання, або побажання щодо того, як зробити листи за кордон ще ефективнішою зброєю у поході за правду — то напишіть листа до редактора або до Загальної Ради Американської Єдности: 20 Вест 40 вул. Ню Йорк 18, Н. И.

• РОЗШУКИ •

Пошукую **НИГОДУ ВАСИЛЯ** і родину з села Борщівка, який мав виїхати при кінці 1950 року до Америки. Хто знає про їх перебування, або вони самі, прошу писати на адресу:
ANTIN ZOLUBAK
517½ Harrison St., Kalamazoo, Mich.

Пошукую вуйка **ПЕТРА ТУРА СЕРГІЄВИЧА** з Кобринського пов. з с. Писки, котрий проживав в 1931 році в Виннипеґу, Канада. Хто знає про його долю прошу ласкаво зголоситися до:
BARBARA EMKOVIK
з дому Волосюк
1128 Magnolia Ave.,
St. Paul, Minnesota, U.S.A.

Вояків української дивізії „Галичина" **РОМАНА ЯРИМОВИЧА,** род. 29. вересня 1923 р., та **ЮРІЯ ЯРИМОВИЧА,** род. 4. лютого 1926 р. спішно пошукую. Хто знає про їхню адресу, чи їхню долю після 1944 р., зволить повідомити мене по адресі: **Михайло Садовський,** ген.-хорунжий, 50 Campbell, Toronto, Ont., Canada.

АЛІЯНТИ МОЖУТЬ ОКУПУВАТИ СТРАТЕГІЧНІ РАЙОНИ СССР НА ВИПАДОК ВІЙНИ—КАЖЕ АДМІРАЛ ФЕКТЕЛЕР

Вашинґтон, 1 жовтня. — Начальник морських операцій, адмірал Вільям Фектелер, пише в журналі „Нюз енд Ворлд Ріпорт", що російські армії не мають змоги вломитися на територію ЗДА, поки американська фльота контролює моря. Зате аліянтські сили могли б атакувати й окупувати стратегічні й важливі райони СССР на випадок війни. Адмірал висунув такі твердження: 1. Якщо війна вибухне на протязі найближчих 20-30 років, то союзники виграють її". 2. Росія не може серйозно загрожувати ЗДА повітряними атаками. 3. Найбільшу небезпеку для ЗДА становлять 300 російських підводних човнів, але ЗДА вже мають проти них переважаючі засоби; зокрема також атомові бомби. 4. За якусь кількість років ЗДА матимуть атомові підводні човни з атомовою зброєю, але завдання таке, щоб покищо перемогти ворога наявними засобами. 5. Фльота готова зустріти й відбити напад російських підводних човнів у Корейській війні. 6. Фльота, крім добровольців, дістане до кінця року збільшені людські контингенти.

ФІНАНСУВАННЯ – ЗАТРИМКА ДЛЯ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ АРМІЇ

Париж. — Коли досі головним гальмом для створення Европейської Армії була французька опозиція щодо величини військових з'єднань, що їх мала б дати в цю армію Німеччина, то тепер такою головною перешкодою стало чисто фінансове питання — скільки кожна країна має дати грошей на цю армію. Питання це набирає політичного характеру: чи і наскільки п'ять зацікавлених країн зрештою будуть готові поступитися національним суверенітетом для наднаціонального тіла, яке повинно визначати цифри військових видатків у їхніх національних бюджетах. В Оттаві погодилися були на те, що на Европейську Армію ЗДА дають 48% коштів, Франція 22%, а решту дає Канада і країни Бенелюксу.

ДЕ ҐАСПЕРІ ЗАКЛИКАЄ ДО ЩЕ ТІСНІШИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ІТАЛІЄЮ І ЗДА

Рим. — Населення італійської столиці, з президентом країни Люїджі Ейнауді на чолі, зготовило вчора сердечне привітання премієрові Альчіде де Ґаспері та іншим членам італійської делеґації, що брали участь в Оттаві і Вашинґтоні, як вони прибули вчора на місцевий аеродром. В свойому зверненні до італійського народу, переданому по радіо безпосередньо після приїзду делеґації, премієр де Ґаспері м. і. заявив: „Моральна сила Італії є духовою базою, на якій приязнь зі Злученими Державами Америки мусить бути збільшена та на якій повинна спиратися будівля внутрішнього відродження Італії, при допомозі найбільшої нації в світі". Де Ґаспері вважає, що на конференції в Оттаві і Вашинґтоні Італія зробила „дальший крок вперед" на шляху своєї відбудови.

НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ СПЕКУЛЮВАТИ З АМЕРИКОЮ – ТВЕРДИТЬ АДЕНАУЕР

Бонн, Німеччина. — Західнонімецький канцлер д-р Конрад Аденауер поінформував минулої суботи населення своєї країни, що в світі не має стільки німецьких дивізій, для здобуття яких для західно-европейської оборони Злучені Держави відступили б від принципів, в боротьбі за які вони виграли війну проти Гітлера. Заява д-ра Аденауера була дуже на часі, бо серед німців вкорінилось переконання, що Злучені Держави готові піти тепер на найдальші уступки перед німецькими домаганнями, щоб тільки здобути німецьку згоду та людський і промисловий потенціял для організації західно-европейської оборони. Заява Аденауера має тим більше значення, що була зложена безпосередньо перед дальшими переговорами аліянтських і німецьких представників в справі контрактового договору, що мав би заступити дотеперішній окупаційний статут і привернути Німеччині сувереність. Переговори, започатковані минулого тижня, мали продовжуватися в понеділок.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

ДЛЯ МОСКВИ І ЛЕНІНГРАДУ

В південних областях, як і на Закарпатті, збирають багатий врожай овочів і фруктів. Крім збіжжя, довгими ешелонами на північ — до Москви і Ленінграду — транспортують капусту, огірки, помідори, ранні сорти яблук, груш тощо.

(У. Думка)

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 12-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

АДМ. ФЕКТЕЛЕР ПОПЕРЕДЖУЄ ПРО ВИЧЕРПАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ РЕСУРСІВ

Ню Йорк. — Адмірал М. Фектелер, голова морських операцій, попередив, що вимоги модерної війни вичерпують силу американських багатств і можуть підкопати провідне становище Злучених Держав. Він згадав про велетенські видатки, які зв'язані з підготовою до оборони і які на випадок нової війни дійдуть до нечуваних розмірів. Ці зауваження висловив адмірал на обіді з нагоди зібрання Краєвого Товариства Промислової Безпеки в готелі Валдорф Асторія. У промові він виявив погляд, що американський економічний і промисловий потенціял це найважливіщий фактор у відстрашенні ворога від загальної аґресивної війни й тому дораджував зберегти природні багатства й промислову спроможність Америки.

ШТУЧНИЙ ДОЩ ДЛЯ ПОРЯТУНКУ ЕЛЕКТРІВЕНЬ НА ЗАХОДІ

Портленд, у стейті Ореґон. — Секретар внутрішніх справ Оскар Л. Чапман, одобрив пляни викликування штучного дощу, щоб запобігти зменшення ефективности гідроелектричних установ на західнім побережжі. Відповідний контрат складений між адміністратором електрівень Бонвил і Корпорацією Розвитку Водних Ресурсів у Денвер, Колорадо. Успішне розсівання зерен льоду для викликання штучного дощу коштуватиме найвище $60,000. Коли цей задум буде успішний, тоді не треба буде переносити великої частини алюмінієвого промислу з західного побережжя до інших околиць, де не бракує водноелектричної сили.

ҐІҐАНТИ ПЕРЕМОГЛИ ДОДЖЕРІВ ПЕРШОГО ДНЯ

Ню Йорк. — У підготові до світових серій гри в бейзбол відбуваються додаткові змагання між дружинами Ґіґантів і Доджерів за прапорець в Національній Лізі з 1951 р. У понеділок гра відбувалась на майдані Доджерів у Брукліні, при чому Ґіґанти перемогли з рахунком 3:1. Гра відбуватиметься ще у вівторок і в середу, а після того, як буде встановлене, яка дружина має грати в імені Національної Ліґи, почнуться в четвер змагання між Національною й Американською Ліґою бейзболової гри. Мало коли увага населення була так прикута до питання, хто вийде переможцем, як поточного року. Критики в радієвих оповістках зауважують, що завзяття, з яким грають тепер бейзболеві дружини, далоб Америці незмірно більше користи, коли б воно виявилося в інших ділянках.

НОВІ ІМІҐРАНТИ

Заходом Українського Злученого Американського Допомогового Комітету прибувають до ЗДА кораблем „Дженерал Тейлор", який причалить до порту в Ню Йорку в четвер, 4 жовтня 1951 р., такі українські іміґранти:

Аріфієва Тамара, Бабічук Володимир, Анна і Степанія; Бондаренко Федір; Дідошак Володимир, Ольга, Ярема, Лідія і Марія; Довголуцький Михайло, Варвара і Степанія; Фарило Василь; Гапоченко Іван; Галицький Яків, Анна, Микола і Михайло; Гнатюк Константин, Євдокія й Ольга; Головчин Василь; Кулієвич Анастазія, Максимів Марія, Марійчук Василь і Єлисавета; Михалюк Антін, Анна, Степан і Марія; Шило Іван; Доросевич Марія, Анастазія, Богдан, Наталія й Анна; Кунаш Федір, Валентина, Адаля, Василь, Іван і Дмитро; Наболотний Ілько, Марія, Богдан і Катерина; Онищак Дмитро; Швець Катерина і Роман; Бутко Трохим і Ельза.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. BOX 1661, PHILA. 5, PA.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками дванадцяти мільйонового Союзового майна!

ДЕЯКІ ФАКТИ ПРО НЕРВОВУ НАТУГУ Й СПАННЯ

ТАРЗАН, ч. 2687. Тріюмф

„Глянь! Ось іде один із них! — гукнув Вольф. „Не стріляйте!", закричав Воррик. „Там щось сидить на його голові!" — „Та це Тарзан!" — закричала Лета.

Коли великий звір, з Тарзаном на його голові, перебрався крізь Бому, члени експедиції подалися непевно назад.

„Дандо, Тантор! Танд-наля!" — на такий наказ могутній хобот охопив Тантора і поставив його легенько на землю.